

(יב) כי תשא. לשון קבלה כתרוממו, כשתחפוץ לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם, אל תמנם לגלגולת, אלא יתנו כל אחד מחצית השקל, ותמנה את השקלים ותדע מנינם: ולא יהיה בהם נגף. שהמנין שולט בו¹ עין הרע, וְהִדְבֵּר בָּא עֲלֵיהֶם, כמו שמצינו בימי דוד: (יג) זה יתנו. הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל, ואמר לו כזה יתנו: העבר על הפקדים. דרך המונין מעבירין את הנמנין זה אחר זה, וכן לשון כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט (ויקרא כז לב), וכן תַּעֲבֹרָה הַצֶּאֱן עַל יְדֵי מוֹנֶה (ירמיה לג יג): מחצית השקל בשקל הקדש. במשקל השקל שקצבתי לך לשקול בו שקלי הקדש, כגון שקלים האמורין בפרשת ערכין ושדה אחוזה: עשרים גרה השקל. עכשיו פירש לך כמה הוא: גרה. לשון מעה, וכן בשמואל (א' ב לו) יבוא להשתחות לו לאגורת קסוף וכפר לחם: עשרים גרה השקל. שהשקל השלם ד' זוזים, והזוז מתחלתו חמש מעות, אלא באו והוסיפו עליו שתות, והעלוהו לשש מעה כסף, ומחצית השקל הזה שאמרתי לך, יתנו תרומה לה': (יד) מבין עשרים שנה ומעלה. למדך כאן, שאין פחות מבין עשרים יוצא לצבא², ונמנה בכלל אנשים: (טו) לכפר על נפשתיכם. שלא תנגפו על ידי המנין. דבר אחר לכפר על נפשותיכם, לפי שרמז להם כאן ג' תרומות, שנכתב כאן תרומת ה' ג' פעמים, אחת תרומת אדנים, שמנאן כשהתחילו בנדבת המשכן, ונתנו כל אחד ואחד מחצית השקל, ועלה³ למאת הככר, שנאמר וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מֵאֵת כֶּפֶר (לקמן לח כה), ומהם נעשו האדנים שנאמר וַיְהִי מֵאֵת כֶּפֶר הַכֶּסֶף וְגו' (שם כז). והשנית אף היא על ידי מנין, שמנאן משהוקם המשכן, הוא המנין האמור בתחלת חומש הפקודים, בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית (במדבר א א), ונתנו כל אחד מחצית השקל, והן לקנות מהן קרבנות צבור של כל שנה ושנה, והשוו בהם עניים ועשירים, ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשותיכם, שהקרבנות לכפרה הם באים. והשלישית היא תרומת המשכן, כמו שנאמר כָּל מִרְיָם תְּרוּמַת כֶּסֶף וְנִחֲשֶׁת (לקמן לה כד), ולא היתה יד כלם שווה בה, אלא איש איש מה שנדבו לבו: (טז) ונתת אתו על עבדת אהל מועד. למדת, שנצטוו למנותם בתחלת נדבת המשכן אחר מעשה העגל, מפני שנכנס⁴ בהם מגפה, כמו שנאמר וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם (לקמן לב לה), משל לצאן החביבה על בעליה שנפל⁵ בה דבר, ומשפסק, אמר לו לרועה בבקשה ממך, מנה את צאני ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חביבה עליו. ואי אפשר לומר שהמנין הזה הוא האמור בחומש הפקודים, שהרי נאמר בו בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי (במדבר א א), והמשכן הוקם באחד לחדש הראשון, שנאמר בַּיּוֹם הַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ תִּקְּמוּ וְגו' (לקמן מ ב), ומהמנין הזה נעשו האדנים משקלים שלו, שנאמר וַיְהִי מֵאֵת כֶּפֶר הַכֶּסֶף לְצִקְתָּ וְגו' (שם לח כז), הא למדת, ששתיים היו, אחת בתחלת נדבתן אחר יום הכפורים בשנה ראשונה, ואחת בשנה שנייה באייר משהוקם המשכן. ואם תאמר, וכי אפשר שבשניהם היו ישראל שוים, ו' מאות אלף וג' אלפים וה' מאות ונ', שהרי בכסף פקודי העדה נאמר כן, ובחומש הפקודים אף בו נאמר כן, וַיְהִי כָּל הַפְּקֻדִים שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְחֲמִשָּׁה מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים (במדבר א מו), והלא בשתי שנים היו, ואי אפשר שלא היו בשעת מנין הראשון בני י"ט שנה שלא נמנו, ובשנייה נעשו בני כ'. תשובה לדבר, אצל שנות האנשים בשנה אחת נמנו, אבל למנין יציאת מצרים היו שתי שנים, לפי שליציאת מצרים מונין מניסן, כמו ששינונו במסכת ראש השנה (ב ע"ב), ונבנה המשכן בראשונה והוקם בשנייה, שנתחדשה שנה באחד בניסן, אבל שנות האנשים מנויין למנין שנות עולם המתחילין מתשרי, נמצאו שני המנינים בשנה אחת, המנין הראשון היה בתשרי לאחר יום הכפורים, שנתרצה המקום לישראל לסלוח להם ונצטוו על המשכן, והשני באחד באייר: על עבדת אהל מועד. הן אדנים שנעשו בו: (יח) כיור. כמין דוד גדולה, ולה דדים המריקים בפייהם מים: וכנו. כתרוממו וְכִסִּיָּהּ, מושב מתוקן לכיור: לרחצה. מוסב על הכיור: ובין המזבח. מזבח העולה, שכתוב בו שהוא לפני פתח משכן אהל מועד, והיה הכיור מְשוּבָּה קמעה, ועומד כנגד אור שבין המזבח והמשכן ואינו מפסיק כלל בנתיים, משום שנאמר וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שֶׁם פֶּתַח מִשְׁכַּן אֱהֶל מוֹעֵד (לקמן מ כט), כלומר מזבח לפני אהל מועד, ואין כיור לפני אהל מועד, הא כיצד, משוך קמעה כלפי הדרום, כך שנויה בזבחים (נט ע"א): (יט) את ידיהם ואת רגליהם. בבת אחת היה מקדש ידיו ורגליו, וכך שנינו בזבחים (יט ע"ב), כיצד קדוש ידים ורגלים, מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית, וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית, ומקדש: (כ) בבאם אל אהל מועד. להקטיר שחרית ובין הערבים קטרת, או להזות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודת אלילים: ולא ימתו. הא אם לא ירחצו ימותו, שבתורה נאמרו כללות, ומכלל לאו אתה שומע הן: אל המזבח. החיצון, שאין כאן ביאת אהל מועד אלא בחצר: (כא) ולא ימותו. לחייב מיתה על המשמש במזבח ואינו רחוק ידים ורגלים, שממיתה הראשונה לא שמענו אלא על הנכנס להיכל: (כג) בשמים ראש. חשובים: וקמנו בשם. לפי שהקמנו קליפת עץ הוא, יש שהוא טוב ויש בו ריח טוב וטעם⁶, ויש שאינו אלא כעץ, לכך הוצרך לומר קמנו בשם, מן הטוב: מחציתו חמשים ומאתים. מחצית הבאתו תהא חמשים ומאתים, נמצא כלו חמש מאות, כמו שיעור מר דרור, אם כן למה נאמר בו חצאין, גזרת הכתוב היא להביאו לחצאין, להרבות בו ב' הכרעות, שאין שוקלין עין בעין, וכך שנויה בכריתות

¹ שהמנין שולט בו" נמחק, ובמקומו איתא "שבמנין שולט בהן".

² בצבא.

³ ועלו

⁴ שנתנה

⁵ ונפלה

⁶ טוב וטעם" נמחק, ובמקומו איתא וטעם

ה (ע"א): וקנה בשם. קנה של בשם, לפי שיש קנים שאינם של בשם, הוצרך לומר בשם: חמשים ומאתים. סך משקל כולו: (כד)וקדה. שם שורש עשב, ובלשון חכמים קציעה: הין. י"ב לוגין, ונחלקו בו חכמי ישראל, ר' מאיר אומר, בו שלקו את העקרין, אמר לו ר' יהודה, והלא לסוך את העקרין אינו סיפק, אלא שראום במים שלא יבלעו את השמן, ואחר כך הציף עליהם השמן, עד שקלט הריח וקפחו לשמן שעל העקרין: (כה)רקח מרקחת. רוקח שם דבר הוא, והטעם מוכיח שהוא למעלה, והרי הוא כמו רקע, רגע', ואינו כמו רגע' הים (ישעיה נא טו), וכמו רקע הארץ (שם מב ה), שהטעם למטה, וכל דבר המעורב בחבירו, עד שזה קופח מזה או ריח או טעם, קרוי מרקחת: רקח מרקחת. רקח העשוי על ידי אומנות ותערובות: מעשה רקח. שם האומן בדבר: (כו)ומשחת בו. כל המשיחות כמין כ"ף יונית⁸, חוץ משל מלכים שהן כמין נזר: (כט)וקדשת אתם. משיחה זו מקדשתם להיות קדש קדשים, ומה היא קדושתם, כל הנוגע וגו', כל הראוי לכלי שרת, משנכנס לתוכו קדוש קדושת הגוף, להפסל ביוצא, ולינה, וטבול יום, ואינו נפדה לצאת לחולין, אבל דבר שאינו ראוי להם אין מקדשין. ושנויה היא משנה שלימה אצל מזבח, מתוך שנאמר כָּל הַגֵּזַע בְּמִזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ (לעיל כט ז), שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי, תלמוד לומר כבשים, מה כבשים ראויים אף כל ראוי. כל משיחת משכן וכהנים ומלכים מתורגם לשון רבוי, לפי שאין צורך משיחת אלא לגדולה, כי כן יסד המלך שזה חנוך גדולתו, ושאר משיחות, כמו ריקיין משוחין [וְרִיקִי מִצֹּת מְשָׁחִים] (לעיל כט ב), וְרִאשִׁית שְׁמָנִים יִמְשְׁחוּ (עמוס ו ו), לשון ארמית בהן כלשון עברית: (לא)לדרתכם. מכאן למדו רבותינו לומר שכולו קיים לעתיד לבא: זה. בגימטריא תריסר לוגין הוּ: (לב)לא ייסך. בשני יוד"ן, לשון לא יפעל, כמו וְלִמְעַן יִיטֵב לָךְ (דברים ה טז): על בשר אדם לא ייסך. מן השמן הזה עצמו: ובמתכנתו לא תעשו כמהו. בסכום סממניו, לא תעשו אחר כמוהו במשקל סממניו הללו, לפי מדת הין⁹ שמן, אבל אם פחת או רבה סממניו לפי מדת הין שמן, מותר, ואף העשוי במתכנתו של זה, אין הסך ממנו חייב, אלא הרוקחו: ובמתכנתו. לשון חשבון, כמו מִתְכַנֵּת הַלֵּבָנִים (לעיל ה ח), וכן במתכנתה, של קטורת: (לג)ואשר יתן ממנו. מאותו של משה: על זר. שאינו צורך כהונה¹⁰ ומלכות: (לד)נטף. הוא צרי, ועל¹¹ שאינו אלא שרף הנוטף¹² מעצי הקטף קרוי נטף, ובלע"ז גומ"א (גוממ"א)¹³, והצרי קורין לו טר"אקה (טהעריאק)¹⁴: ושחלת. שורש בשם, חלק ומצהיר כצפורן, ובלשון המשנה קרוי צפורן, וזהו שתרגם אונקלוס וְטוֹפְרָא: וחלבנה. בשם שריחו רע, וקורין לו גלב"נא (גאלבאן)¹⁵, ומנאה הכתוב בין סממני הקטורת, ללמדנו שלא יקל בעינינו לצרף עמנו באגודת תעניותינו ותפלתנו את פושעי ישראל שיהיו נמנין עמנו: סמים. אחרים: ולבנה זכה. מכאן למדו רבותינו י"א סממניו נאמרו לו למשה בסני, מעוט סמים שנים, נטף ושחלת וחלבנה ג', הרי ה', סמים, לרבות עוד כמו אלו, הרי עשר, ולבונה, הרי י"א. ואלו הן, הצרי, והצפורן, החלבנה, והלבונה, מור, וקציעה, שבולת נרד, וכרכום, הרי ח', שהשבולת ונרד אחד שהנרד דומה לשבולת, הקושט, והקילופה, והקנמון, הרי י"א. בורית כרשינה אינו נקטר, אלא בו שפין את הצפורן ללבנה שתהא נאה: בד בבד יהיה. אלו הארבעה הנזכרים כאן יהיו שוין משקל במשקל, כמשקלו של זה כך משקלו של זה, וכן שנינו (כריתות ו ע"א) הצרי והצפורן והחלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה. ולשון בד, נראה בעיני שהוא לשון יחיד, אחד באחד יהיה, זה כמו זה: (לה)ממלח. כתרוממו מעורב, שיערב שחיקתן יפה יפה זה עם זה, ואומר אני שדומה לו וַיִּרְאוּ הַמַּלְאָכִים (יונה א ה), מִלְחֵיף וְחִבְלֵיף (יחזקאל כז כז), על שם שמהפכין את המים במשוטות כשמהיגים את הספינה¹⁶, כאדם המהפך בכף ביצים טרופות לערבן עם המים, וכל דבר שאדם רוצה לערב יפה יפה, מהפכו באצבע או בבזך: ממלח טהור קדש. ממולח יהיה, וטהור יהיה, וקדש יהיה: (לו)ונתתה ממנה וגו'. היא קטרת שבכל¹⁷ יום ויום שעל מזבח הפנימי שהוא באהל מועד: אשר אועד לך שמה. כל מועדי דבור שאקבע לך, אני קובעם לאותו מקום: (לז)במתכנתה. במנין סממניה: קדש תהיה לך לה'. שלא תעשנה אלא לשמי: (לח)להריח בה. אבל עושה אתה במתכנתה משלך¹⁸ כדי [למכרה]¹⁹ (למוסרה) לצבור:

פרק לא

(ב)קראתי בשם. לעשות מלאכתי, את בצלאל: (ג)בחכמה. מה שאדם שומע מאחרים ולמד: ובתבונה. מבין דבר מלבו מתוך דברים שלמד: ובדעת. רוח הקדש: (ד)לחשב מחשבת. אריגת מעשה

⁷ רקע, רגע' נמחק, ובמקומו איתא "רקח"

⁸ כ"ף יונית" נמחק, ובמקומו איתא "כי"

⁹ מדת הין" נמחק, ובמקומו איתא "חשבון"

¹⁰ נמחק.

¹¹ שם (נוסף).

¹² מעט (נוסף).

¹³ נמחק.

¹⁴ נמחק.

¹⁵ נמחק.

¹⁶ כשהן יושבין (נוסף).

¹⁷ של כל.

¹⁸ "אתה במתכנתה משלך" נמחק, ובמקומו איתא "אותם במתכנתה משלך".

¹⁹ נמחק, וגורס המוסגר.

חשב: (ה) ובחרשת. לשון אומנות, כמו חָרַשׁ חָכֵם (ישעיה מ כ). ואונקלוס פירש, ושנה בפירושו²⁰, [שאומן] (שחרש)²¹ אבנים קרוי אומן, וחרש עץ²² קרוי נגר: למלאת. להושיבה במשבצות שלה במלואה, לעשות המשבצת למדת מושב האבן ועוביה: (ו) ובלב כל חכם לב וגו'. ועוד שאר חכמי לב [שבכם]²³ (יש בכם), וכל אשר נתתי בו חכמה, ועשו את כל אשר צויתך: (ז) ואת הארן לעדת. לצורך לוחות העדות: (ח) הטהרה. על שם זהב טהור: (י) ואת בגדי השרד. אומר אני לפי פשוטו של מקרא, שאי²⁴ אפשר לומר שבבגדי כהונה מדבר, לפי שנאמר אצלם ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן²⁵, אלא אלו בגדי השרד הם²⁶, בגדי התכלת והארגמן ותולעת שני האמורים בפרשת מסעות, וְנָתַנו אֵל בְּגַד תְּכֵלֶת (במדבר ד יב), וּפְרָשׁוּ עֲלָיו בְּגַד אֲרָגְמָן (שם יג), וּפְרָשׁוּ עֲלֵיהֶם בְּגַד תּוֹלַעַת שָׁנִי (שם ח), ונראין דברי, שנאמר וּמִן הַתְּכֵלֶת וְהָאֲרָגְמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בְּגָדֵי שָׂרָד לְשֵׁרֵת בְּקֹדֶשׁ (לקמן לט א), ולא הזכר שש עמהם, ואם בבגדי כהונה מדבר²⁷, לא מצינו באחד מהם ארגמן או תולעת שני בלא שש: בגדי השרד. יש מפרשים לשון עבודה ושירות, כתרגומו לְבוּשֵׁי שְׂמוּשָׂא, ואין לו דמיון במקרא, ואני אומר שהוא לשון ארמי, כתרגום של קלעים ותרגום של מכבר, שהיו ארוגים במחט, עשויים נקבים נקבים, לצ"ד דין בלע"ז (שלינגווערק)²⁸: (יא) ואת קטרת הסמים לקדש. לצורך הקטרת ההיכל שהוא קדש: (יג) ואתה דבר אל בני ישראל. ואתה, אף על פי שהפקדתך לצוותם על מלאכת המשכן, אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה: אך את שבתתי תשמרו. אף על פי שתהיו רדופין ורזיזין²⁹ בזריזות המלאכה, שבת אל תדחה מפניה. כל אכין ורקין מעוטין (ב"ר פ"א ס' יד), למעט שבת ממלאכת המשכן: כי אות הוא ביני וביניכם. אות גדולה היא בינינו שבחרתי בכם, בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה: לדעת. האומות בה, כי אני ה' מקדשכם: (יד) מות יומת. אם יש עדים והתראה: ונכרתה. בלא התראה: מחלליה. הנוהג בה חול בקדושתה: (טו) שבת שבתון. מנוחת מרגוע ולא מנוחת עראי: (שבת שבתון. לכך כפלו הכתוב, לומר שאסור בכל מלאכה, אפילו אוכל נפש, וכן יום הכפורים שנאמר בו שֶׁבֶת שֶׁבֶתוֹן הוּא לָכֶם (ויקרא כג לב), אסור בכל מלאכה, אבל יום טוב לא נאמר בו כי אם ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון (שם, לט), אסורים בכל מלאכת עבודה, ומותרים במלאכת אוכל נפש: ³⁰קדש לה'. שמירת קדושתה לשמי ובמצותי: (יז) וינפש. כתרגומו וְנַח, וכל לשון נופש הוא לשון נפש, שמשיב נפשו ונשימתו³¹ בהרגיעו מטורח המלאכה, ומי שכתוב בו לא ייעף וְלֹא יִיָּעַף (ישעיה מ כח), וכל פעלו במאמר הכתיב מנוחה לעצמו³², לְשֹׁבֵר הַאֲזֶן מֵהָיָא יְכוּלָה לְשִׁמּוּעַ: (יח) ויתן אל משה וגו'. אין מוקדם ומאוחר בתורה, מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה, שהרי ב"ז בתמוז נשתברו הלוחות, וביום הכפורים נתרצה הקב"ה לישראל, ולמחרת התחילו בנדבת המשכן והוקם באחד בניסן: ככלתו. ככלתו, כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. דבר אחר, מה כלה מתקשטת בכ"ד קשוטין, הן האמורים בספר ישעיה (ג יח-כד), אף תלמיד חכם צריך להיות בקי בכ"ד ספרים: לדבר אתו. החקים והמשפטים שבואלה המשפטים: לדבר אתו. מלמד שהיה משה שומע מפי הגבורה, וחוזרין ושונין את ההלכה שניהם יחד: לחת. לחת כתיב, שהיו שתיהן שוות:

פרק לב

(א) כי בשש משה. כתרגומו לשון איחור, וכן בשש רכבו בְּשֵׁשׁ רָכְבוּ (שופטים ה כח), ויחילו עד בוש (שם ג כה), כי כשעלה משה להר אמר להם, לסוף ארבעים יום אני בא בתוך ו' שעות, כסבורים הם שאותו יום שעלה³³ מן המנין הוא, והוא אמר להם שלימים, ארבעים יום ולילו עמו, ויום עלייתו אין לילו עמו, שהרי בז' בסיון עלה, נמצא יום ארבעים שבועה עשר בתמוז, ב"ז בא השטן וערבב את העולם, והראה דמות חשך ואפלה וערבוביא, לומר ודאי מת משה לכך בא ערבוביא לעולם, אמר להם מת משה שכבר באו שש שעות ולא בא וכו', כדאיתא במסכת שבת (דף פט ע"א), ואי אפשר לומר שלא טעו אלא ביום המעונן, בין קודם חצות בין לאחר חצות, שהרי לא ירד משה עד יום המחרת, שנאמר וישכימו ממחרת ויעלו עולות: אשר ילכו לפנינו. אלהות הרבה איוו להם: כי זה

²⁰ בפירושו

²¹ נמחק.

²² עצים

²³ נמחק וגורס את המוסגר.

²⁴ אי

²⁵ נמחק.

²⁶ בגדי השרד הם" נמחק, בומקומו איתא "הן"

²⁷ נמחק

²⁸ לצ"ד דין בלע"ז (שלינגווערק)" נמחק ובמקומו איתא לצ"ד דין בלעז

²⁹ נמחק.

³⁰ נמחק.

³¹ ונשמחו

³² בעצמו.

³³ בו (נוסף).

משה האיש. כמין³⁴ דמות משה הראה להם השטן, שנושאים אותו באויר רקיע השמים: אשר העלנו מארץ מצרים. והיה מורה לנו דרך אשר³⁵ נעלה בה, עתה צריכין אנו³⁶ לאלהות אשר ילכו לפנינו³⁷: (ב) באזני נשיכם. אמר אהרן בלבו, הנשים והילדים חסים על תכשיטיהן, שמא יתעכב הדבר, ובתוך כך יבא משה, והם לא המתינו ופרקו מעל³⁸ עצמן: פרקו. לשון צווי, מגזרת פרק³⁹ ליחיד, כמו ברכו מגזרת ברך⁴⁰: (ג) ויתפרקו. לשון פריקת משא, כשנטלום מאזניהם נמצאו הם מפורקים מנזמיהם, דיסקריי"ר בלע"ז (ענטלאזטעט)⁴¹: את נזמי. כמו מנזמי, כמו פצאתי את העיר (לעיל ט כט), מן העיר: (ד) ויצר אתו בחרט. יש לתרגמו בשני פנים, האחד ויצר לשון קשירה, בחרט לשון סודר, כמו והמטפחות והקריטים (ישעיה ג כב), ויצר פפרים קסף בשני קריטים (מלכים ב' ה כג). והב' ויצר לשון צורה, בחרט כלי אומנות הצורפין שחורצין וחורטין בו צורות בזהב, כעט סופר החורט אותיות בלוחות ופנקסין, כמו וכתב עליו בקרט אנוש (ישעיה ח א), וזהו שתרגם אונקלוס וצר יתיה גזיפא, לשון זיוף הוא, כלי אומנות שחורצין בו בזהב אותיות ושקדים שקורין בלע"ז ני"ל (גראבשטיכל)⁴², ומזיפין על ידו חותמות: עגל מסכה. כיון שהשליכו לאור בכור⁴³, באו מכשפי ערב רב שעלו עמהם ממצרים ועשאוהו בכשפים, ויש אומרים מיכה היה שם, שיצא מתוך דמוסי בנין שנתמעך בו במצרים, והיה בידו שם וטס⁴⁴, שכתב בו משה עלה שור⁴⁵ עלה שור להעלות ארונו של יוסף מתוך נילוס, והשליכו לתוך הכור, ויצא העגל:

³⁴ נמחק.

³⁵ נמחק

³⁶ הן

³⁷ לפניהם.

³⁸ שעל

³⁹ פרק

⁴⁰ ברך

⁴¹ דיסקריי"ר בלע"ז (ענטלאזטעט) נמחק, ובמקומו איתא "דיסקריי"ר"

⁴² נייל

⁴³ לאור בכור נמחק, ובמקומו איתא "לכור"

⁴⁴ נמחק.

⁴⁵ עלה שור נמחק.